

1. Расписивач, инвеститор и спроводилац конкурса

Српска православна епархија Захумско-Херцеговачка и приморска расписује једностепени конкурс за идејно архитектонско-урбанистичко рјешење уређења шире зоне комплекса Херцеговачке Грачанице на Црквини у Требињу - Република Српска.

2. Карактер конкурса

- Према учесницима и распису конкурс је међународни;
- По врсти конкурс је отворени, јавни;
- Према задатку конкурс је идејни (анкетни);
- По облику конкурс је једностепени;
- Према начину и предаји рада конкурс је анонимни;
- Језик конкурса је српски и енглески.

3. Програм конкурса

Историјски, културни и географски контекст

Први пут Требиње се спомиње у 10. вијеку код Константина Порфирогенита, под називом Трибунија. У то доба Требиње се налазило на караванском путу који је водио из Котора и Дубровника према Босни, Србији и Црној Гори. Прве урбане контуре град поприма у средњем вијеку: најприје се налази у склопу некадашње византијске архонтије, а потом је, све до 14. вијека, центар државе Травуније која је била у саставу државе Немањића. Почетком нове ере и током средњег вијека требињски крај се развија под снажним утицајем Византије, да би у 15. вијеку, након дуге државне самосталности, пао под вишевијековну управу османског, а затим до 1918. године аустроугарског царства.

Требиње данас представља медитеранску оазу у којој се под изражајним утицајима медитеранског и јадранског басена развијао цивилизацијски и културни живот неомедитерана. Трагови тих снажних утицаја очигледни су кроз манифестације потреба и активности становништва, архитектуру, културу и друштвене односе. Грађена и урбана структура града Требиња представља посебне облике интерпретација медитеранских и приморских образаца, виђене, како кроз конципирање урбанистичке матрице, отворених јавних простора, паркова, грађених објеката и структура, тако и кроз вегетацију и пајсажне артикулације.

Постојеће стање, ситуација на предметној локацији

Предметна локација се налази у зони ширег центра града Требиња, на брду Црквина, на источном дијелу града. Са платоа брда Црквине отворене су визуре ка свим странама и правцима развоја и простирања града. Доминантан положај Црквине је очигледан како из града Требиња тако и са локације. На локацији је 2000. године изграђен храм Херцеговачке Грачанице – посвећен Пресветој Богородици, у коме је сахрањен пјесник Јован Дучић, по жељи коју је исказао тестаментом. Пјесникова жеља је била да буде сахрањен у Требињу, тако да су његови посмртни остаци пренесени из Америке у Херцеговачку Грачаницу у октобру 2000. године. Осим храма, који је стилска и обликовна копија манастира Грачанице са Косова и Метохије, у склопу комплекса се налази звоник, галерија, парохијски дом, амфитеатар, чесма, црквена књижара и сувенирница, музеј и љетна башта и уређене зелене површине. Храм, као и цио комплекс се може видјети са сваке тачке града Требиња.

Стилски и морфолошки грађена структура је прилично некохерентна и неусаглашена, без посебних изражајности. Обједињујуће аспекте је могуће видјети у употребљеним материјалима и цијеловитости амбијента и локације.

Планирано, новопројектовано стање

Сви постојећи објекти на предметној локацији, изузев цркве, звоника, црквеног дома и продавнице су предвиђени за уклањање.

Комплекс се намјенски може подијелити у подцјелине:

- **Приватна зона** - духовни, монашки богослужбени простори: објекат цркве, звоника, црквеног дома, монашких келија...
- **Зона посјете** - простори предвиђени за вјернике, посјетитеље и туристе: галерија, библиотека, академија, хотел, хостел, ресторан, продавнице и сувенирница, угоститељски објекти, књижара...
- **Јавна зона** - отворене уређене јавне површине, тргови, фонтане, споменици, чесме, зелене површине, паркови, алеје, травњаци, амфитеатар...
- **Зона комуникација** - приступне саобраћајнице, интерни и стационарни саобраћај, паркинг мјеста за аутобусе и мала возила, подземне гараже, пјешачки саобраћај...

Дневни сезонски капацитет комплекса потребно је пројектовати за око 3.500 корисника и посјетилаца.

Приватна зона:

Подразумјева углавном, сада постојеће објекте, у којима обитава богослужбена заједница, свештеничке, монашке, и просторе за вјернике: објекат храма Херцеговачке Грачанице, слободностојећу кулу - звоник и црквени дом (арх. Пеђа Ристић, 2000. године). Предвиђа се увођење и проширење капацитета монашких келија и апартмана за високе званице и делегације. Очекује се да ти капацитету буду у непосредној близини постојећих сродних садржаја и да са њима чине цјелину.

Површине: до 1000 м²

- 5 апартмана
- 10 монашких келија
- Улазни хол и пријава боравка
- Санитарни чворови
- Кухиња
- Трпезарија
- Тријемови, сјеници, балкони
- Подруми и оставе.

Зона посјете:

Подразумјева углавном новопројектоване просторе:

- Хотел [70 лежајева (затворени базен, сауна, спа центар) + ресторан у комплексу хотела]
- Хостел [120 лежајева, рецепција, санитарне и помоћне просторије]
- Више пословно-стамбених простора [приземље и спрат, укупно око 1000 м²]
- Простор за администрацију и управу [приземље и спрат, око 500 м²]
- Мултифункционални простор и простор едукације [школа, факултет, академија, институт - 1000 м²]
- Јавни тоалет [минимум 8 санитарних јединица]
- Паркинг за аутобусе и искрцавање посјетилаца [минимум 5 паркинг мјеста]
- Паркинг комплетног комплекса [искористити конфигурацију терена за подземне паркинге]

- Партерно и композиционо уређење платоа и трга [зелене и пјешачке стазе, цвијетњаци, жардињере, дрвореди, фонтане, споменици]

Конкурсним рјешењем обавезно је предвидјети могућност фазне изградње комплекса.

4. Задатак конкурса

Задатак конкурса је прикупљање идејних архитектонско-урбанистичких рјешења уређења шире зоне комплекса Херцеговачке Грачанице на Црквини у Требињу, Република Српска.

Потребно је осмислити комплекс разноврсне намјене – духовно, културно, туристичко, угоститељског карактера. Циљ конкурса је унапређење предметне локације. Предметна локација у највећој мјери је неизграђен простор и представља оазу надомак урбаног језгра града Требиња. Изградња цркве Херцеговачке Грачанице оживјела је овај простор. Циљ конкурса је боље физичко, функционално и обликовно повезивање овог простора са урбаним језгром Требиња, уз задовољење просторних капацитета прописаних конкурсним програмом. Такође, циљ је оживљавање локације и увођење нових садржаја, како духовних, тако и културних, туристичко-угоститељских, чему циљ није само унапређење предметне локације, већ подизање квалитета живота у граду Требињу уопште.

Обликовно, пројектоване цјелине се могу подијелити у неколико категорија – грађени објекти, јавни простори тргова, парковске и зелене површине, саобраћајнице.

1. Грађени објекти

Обликовање грађевина могуће је посматрати у духу традиционалне медитеранске и херцеговачке архитектуре, али и у духу савременог архитектонског израза са јасно дефинисаним односом према традиционалном градитељству средине којој је пројекат намијењен. Овим се првенствено мисли на традиције медитеранске и херцеговачке архитектуре, њене материјализације и архитектонске морфологије. Посебно је значајна веза са природом и окружењем која се постиже обликовањем и композицијом објеката, као и амбијентима који су предвиђени као засјенчени, полунаткривени и наткривени простори за боравак напољу. Посебно се очекује употреба традиционалних материјала – камена, дрвета и слично.

2. Јавни простори тргова

У оквиру цјелокупног комплекса потребно је предвидјети различите јавне просторе, односно тргове. Тргови као препознатљив елемент свих урбаних цјелина, а

превасходно оних карактеристичних за медитерански културни миље, неопходан су дио овакве цјелине. Тргови су простор суживота и заједнице и, као такви, неопходни су овом комплексу како би га начинили заиста дијелом градског ткива, а не једноставно туристичко-угоститељским комплексом. У вези са тим, потребно је водити рачуна о традицијама тргова у медитеранским градовима.

Такође, битно је обратити пажњу и на повезаност тргова и објеката који их окружују. Посебно је значајно обратити пажњу на приземља и садржаје којима се објекти повезују са тргом и обратно. Са друге стране, садржај тргова је од посебног значаја. Водене површине, фонтане, водена огледала, споменици и слично, незаобилазни су елементи тргова који организују простор, кретање, коришћење и продубљују значење тргу.

3. Парковске и зелене површине

Изузетно битно је предвидјети зелене површине, парковске цјелине и, уопште, озелењавање предметног простора. Зелене површине би требало да буду мирне оазе за осамљивање и уживање у природи. Приликом обликовања ових цјелина, посебно је битно водити рачуна о локалној вегетацији, будућу да она носи дух и карактер медитеранског поднебља.

4. Саобраћајнице

Саобраћајнице које се предвиђају на овом простору тичу се колског и пјешачког саобраћаја, као и паркинг простора. Потребно је што више простора посветити пјешачком саобраћају, при том водећи рачуна о доступности свих простора корисницима, лицима са посебним потребама и сл. Са друге стране, неопходно је омогућити опслуживање свих објеката моторним возилима, што је потребно учинити што суптилније и ненаметљивије. Такође, просторе за паркинг предвиђеног броја возила би требало обликовати тако да буду дискретни, повезани са цјелокупним комплексом, са пажњом да се избјегну велики неизражајни брисани простори.

Приликом обликовања целокупног предметног простора потребно је водити рачуна и о њему као цјелини. Овим се наглашава комплекс као групна форма, која ће имати свој укупан изглед, односно, визуелни и естетски утисак, силуету. У односу на то, потребно је водити рачуна о будућим визурама и начинима сагледавања овог простора са различитих позиција из града и изван њега. Посебно је потребно водити рачуна о изгледу и видљивости постојећег храма, који

би требало да остане доминантан, централни и завршни мотив цјелокупног комплекса, будући да је већ постао препознатљив урбани репер, као и симбол и нуклеус предметне локације.

Са друге стране, посебно је битно водити рачуна о визурама и погледима из самог комплекса ка граду Требињу, његовој околини, ријеци Требишњици и слично. Посебно је битно отворити терасе, тргове, паркове, и друге јавне просторе ка значајним објектима и цјелинама грађене и природне средине.

5. Циљ конкурса

Сврха и циљ конкурса јесте израда Идејног архитектонско-урбанистичког рјешења уређења шире зоне комплекса Херцеговачке Грачанице на Црквини у Требињу (у даљем тексту предметни простор), те да се између више предложених рјешења добије најквалитетније којим се обезбјеђује заједнички интерес и афирмација струке и расписивача, што ће дефинисати и основне урбанистичке и архитектонске поставке концепта уређења и изградње предметног простора.

Награђени и откупљени конкурсни радови ће бити основ за израду урбанистичке и пројектне документације предметног простора. Конкурсом се успостављају основни принципи за формирање пројектантског оквира са циљем израде идејног архитектонско-урбанистичког рјешења локације која је предмет овог Конкурса.

Циљ конкурса је да издвоји рјешење које на најбољи могући начин одговара потребама непосредне локације као и њеног окружења.

Урбанистички и композициони исходи конкурса

Циљ конкурса је дефинисање урбанистичког и композиционог концепта уређења шире зоне предметног простора, тежећи формирању хетерогене структуре кроз скуп разноврсних и међусобно препознатљивих просторно амбијенталних микроцјелина и централног мотива. Потребно је формирати препознатљив, атрактивни амбијент, којим ће се степеновати ниво коришћења простора (јавни и полу-јавни) кроз хијерархију садржаја и урбану морфологију. Формирањем мреже отворених и/или полуотворених јавних простора различитих намјена (тргова, пјачета, паркова, зелених површина, итд.), увођењем планираних садржаја и уређењем потребних комуникационих токова, циљ је да се креира јединствена функционално – програмска цјелина која ће интегрисати постојеће структуре и околиш.

Позиције планираних садржаја и физичких структура су дио испитивања локације и планирања хомогене цјелине, и потребно је размотрити однос предметне локације према окружењу и водити рачуна да се постигну оптималне визуре и да се уклопе елементи терена. Новим урбанистичким рјешењем за уређење шире зоне предметног простора треба одредити и уклопити: 1) формирање јавних простора различитих нивоа и могућност вишенамјенског коришћења појединих простора; 2) међусобно повезивање појединачних амбијенталних цјелина уз обједињавање комуникационих токова; 3) позиционирање физичких структура и партерно уређење комплекса; 4) саобраћајно рјешење, којим ће се обухватити сви нивои саобраћаја – колски, пјешачки, мирујући, и дефинисати главни приступи и интерна комуникација на датом простору.

Рјешење треба да буде у складу са локалним климатским условима, сеизмичким аспектима локације, носивошћу тла и принципима одрживе градње.

Архитектонски и обликовни исходи конкурса

Од учесника се очекује да се, у складу са програмским и просторним условљеностима задатка, на етички, професионалан и дослиједан начин изјасне кроз пројекат о свом односу према теми и контексту у коме пројектују. Претпоставка је да ће амбијент у коме се интервенише, топографија локалитета, као и његова метафизичка димензија, провоцирати ауторе да на иновативан и препознатљив начин успоставе дијалог са архитектонским вриједностима Требиња и Херцеговине, као и градитељским традицијама и савременим интерпретацијама.

Естетски и стилски исходи конкурса

Обзиром да су затечени објекти стилске реминисценције те да је тенденција и суштина ове конкурсне активности усаглашавање са постојећим, а превасходно формирање новог аутентичног архитектонског израза, то се од аутора рјешења очекује посебно промишљање о проблему савладавања контекста и усаглашавања са личним ауторским ставовима. Оформљени архитектонски израз реинтерпретиран кроз принципе и обликовне елементе медитеранске архитектуре, ће бити очигледан у материјалу (дрвету, камену различитих фактура и слогова, појавних позиција и гранулација, стаклу), обликовним елементима архитектуре (отворима, ступцима, стубовима, сјеницима, тремовима, еркерима, терасама, подигнутим двориштима), као и у самим архитектонским градитељским фактима (капијама,

пасажима, тунелима, кулама, чесмама, споменицима, пјацетама и трговима). Значајно је осјетити микро-амбијент и дух мјеста.

6. Подлоге и пратећи материјал

Подлоге потребне за израду конкурсног рада учесници могу без накнаде преузети са линка који ће им бити достављен на њихову и-мејл адресу након пријављивања на конкурс. Пријављивање се врши попуњавањем обрасца **Пријаве** који се може преузети на сајту www.eparhija-zahumskohercegovačka.com, и његовим слањем на и-мејл адресу ezhp.konkurs@gmail.com.

Конкурсна документација:

- Распис конкурса;
- Геодетске подлоге 2Д (*.dwg);
- Геодетске подлоге 3Д (*.dwg);
- Аеро-фото снимак подручја (*.jpg);
- Фото документација предметног подручја (*.jpg).

7. Садржај конкурсног елабората

1. Текстуално образложење (свеска А4 формат)

- Образложење идеје и концепта урбанистичког уређења комплекса.
- Образложење идеје и концепта архитектонског рјешења комплекса.
- Умањени графички прилози.

2. Графички прилози (плакат 70X100cm)

Урбанизам

- Ситуација са приказом архитектонско-урбанистичког просторног рјешења уређења предметне локације са приказом ширег окружења (размјера 1:1000).
- Архитектонско-урбанистичко просторно рјешење саме предметне локације (размјера 1:500).
- Два карактеристична пресјека архитектонско-урбанистичког просторног рјешења саме предметне локације (размјера 1:500).

- Задати изгледа архитектонско-урбанистичког просторног рјешења саме предметне локације (размјера 1:500).

Архитектура

- Партерно уређење комплекса са нивелационим рјешењем са назнаком превиђених намена (размјера 1:200).
- Основе и унутрашње уређење свих објеката (размјера 1:200).
- Карактеристични пресеци (размјера 1:200).
- Сви неопходни изгледи (размјера 1:200).

ЗД Визуелизација

- ЗД приказ урбанистичког рјешења са обавезном фотомонтажом.
- ЗД прикази карактеристичних амбијената и атмосфере.

3. Макета (опционо)

- Макета архитектонско-урбанистичког рјешења саме предметне локације – детаљност прилагодити концепту и природи пројекта (размјера 1:500).

4. Електронски елаборат

- Све прописане прилоге предати и у електронској форми (*.pdf, *.jpg).

8. Опрема конкурсног рада

- Графички прилози се достављају на формату 100 x 70 см, или сведени на овај формат.
- Сви графички прилози морају бити упаковани у непрозирну ролну или мапу у којој се мора налазити списак свих прилога са шифром. На омоту се налази само шифра од пет бројева у горњем десном углу.
- Макета, такође, мора бити адекватно запакована у непрозирну амбалажу са истакнутом шифром.
- Сви графички прилози морају бити означени шифром у доњем десном углу.
- Текстуално образложење је свеска А4 формата означена истом шифром од пет бројева у горњем десном углу.
- Уз рад се прилажу двије коверте са шифром у горњем десном углу,

- једна са назнаком "АУТОР" која садржи:
 - имена и адресе аутора конкурсног рада и сарадника укључених у израду конкурсног рада,
 - име правног лица овлашћеног за заступање као и
 - потписану изјаву учесника о прихватању услова конкурса
 - сагласност да се на изложби радова објаве имена аутора у случају да није међу награђенима. Без ове сагласности рад неће бити приказан на изложби, нити у каталогу.
- друга са назнаком "ПОДАЦИ ЗА КОНТАКТ", која садржи податке о адреси или броју телефона на који се, након конкурса, могу упутити позиви ради преузимања ненаграђених конкурсних радова.
- Учесник може предати само један конкурсни рад. Конкурсни рад садржи само једно рјешење и варијанте рјешења нису дозвољена.

9. РОКОВИ

Рок почиње да тече од 13. октобра 2014. године. Крајњи рок за предају радова је 16. фебруар 2015. године до 15:00 часова, без обзира на начин подношења (непосредно или поштом), на адресу: *Универзитет у Београду, Архитектонски факултет, Булевар краља Александра 73/2, соба 200, са назнаком: „Конкурсни рад по отвореном јавном анонимном једноступеном идејном (анкетном) конкурс за израду идејно архитектонско-урбанистичког рјешења уређења шире зоне комплекса Херцеговачке Грачанице на Црквини у Требињу, Херцеговина – Република Српска – НЕ ОТВАРАТИ”* или на адресу: ЕПАРХИЈА ЗАХУМСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКА И ПРИМОРСКА, Манастир Тврдош, 89101 ТРЕБИЊЕ.

Трошкове предаје и слања конкурсних радова сноси аутор.

Конкурсни радови који стигну по истеку датума и сата одређених у распису неће бити разматрани, док се код радова послатих поштом рок односи на тренутак предаје рада на пошту, што се потврђује печатом поште.

Учесници могу постављати питања Жирију до 20. новембра 2014. године. Постављена питања слати на адресу ezhp.konkurs@gmail.com. Одговори Жирија и расписивача конкурса на постављена питања ће бити постављена на сајту www.eparhija-zahumskohercegovacka.com најкасније до 05. децембра 2014. године.

Расписивач не сноси одговорност за случај да учесник не постави питање или не добије одговор на евентуално питање, нити сматра да би та околност битно утицала на резултате Конкурса.

Рок завршетка рада Жирија и објављивање резултата конкурса је закључно са 17. мартом 2015. године.

Изложба радова са дискусијом ће бити одржана у року од 30 дана од доношења одлуке Жирија.

10. Награде

Уколико до утврђеног рока пристигне најмање 10 радова који одговарају пропозицијама конкурса додијелиће се сљедеће награде у нето износу:

- први пласман - 9.000 (девет хиљада) конвертибилних марака
- други пласман - 5.000 (пет хиљада) конвертибилних марака
- трећи пласман - 3.000 (три хиљаде) конвертибилних марака
- два откупа - 1.500 (хиљаду и петсто) конвертибилних марака

Сви учесници равноправно конкуришу за награде на Конкурсу. За подјелу планираног наградног фонда је услов најмање десет (двоструки број од броја награда и откупа) пристиглих радова који испуњавају услове конкурса, у супротном, жири ће пропорционално смањити фонд награда односно број откупа. У оквиру предвиђеног наградног фонда Жири може додијелити једну прву награду, а након додијеле прве награде Жири може да додијели више једнаковриједних награда.

Расписивач ће прихватити сваку одлуку Жирија донесену у складу са критеријумима за вриједновање, а засновану на професионалним и етичким начелима рада.

Расписивач се обавезује да ће исплату за награђене конкурсне радове извршити према одлуци Жирија, а у складу са овом конкурсном документацијом у року од 45 дана од дана када Жири саопшти своју одлуку

11. Жири

Комисија за селекцију и одабир конкурсних рјешења:

Предсједник жирија:

- *Епископ захумско-херцеговачки и приморски ГРИГОРИЈЕ, Требиње*

Чланови жирија:

- *редовни професор ВЛАДАН ЂОКИЋ, Архитектонски факултет у Београду*
- *редовни професор ВЛАДИМИР МАКО, Архитектонски факултет у Београду*
- *ванредни професор МИЛАН ВУЈОВИЋ, Архитектонски факултет у Београду*
- *архитекта ПЕЋА РИСТИЋ, Београд*
- *режисер ЕМИР КУСТУРИЦА, Београд*
- *архитекта ВУК РОГАНОВИЋ, Требиње*
- *градски архитекта ВЛАДИМИР ГУДЕЉ, Требиње*
- *критик Херцеговачке Грачанице БРАНКО ТУПАЊАЦ, Чикаго*
- *игуман Манастира Тврдош јеромонах САВА, Требиње*

Жири може по потреби ангажовати стручњаке из појединих области за оцјену специфичних рјешења с тим што они немају право гласа.

12. Рад жирија и критеријуми

Прва фаза: РАЗЛОЗИ ЗА ЕЛИМИНАЦИЈУ

- уколико учесник Конкурса не преда рад у предвиђеном року и на предвиђен начин
- уколико учесник Конкурса не достави све неопходне прилоге предвиђене садржајем конкурсног рада
- уколико учесник Конкурса не испоштује клаузулу анонимности.

Друга фаза: ВРЕДНОВАЊЕ РАДОВА

Поред поштовања и задовољења услова из програма и конкурсног задатка, те усклађености конкурсног рјешења са датим урбанистичким условима и препорукама Жири ће вредновати конкурсне радове на основу сљедећих општих критеријума:

- Просторни концепт рјешења; однос дијелова и цјелине простора; архитектонске, пејзажне и дизајнерске вриједности; просторни комфор; квалитет простора; инжењерска рационалност и техничка изводљивост;
- Програмски аспект; функционалност и функционална оправданост рјешења; рационално коришћење простора; однос предложеног рјешења са окружењем;
- Економичност и економски аспекти пројектованог рјешења, економска адекватност рјешења конкурсном задатку, рационалност и практичност, поузданост у коришћењу и експлоатацији;
- Оригиналност, иновативност и умјетничка вриједност, изворност и креативна посебност, цијеловитост и досљедност рјешења; савремени приступ у обликовању и примјени технолошких и техничких рјешења;
- Примјена принципа енвајерментног дизајна; однос према заштити, очувању и унапређењу квалитета животне средине, одрживо коришћење природних ресурса, смањење потрошње енергије и коришћење обновљивих извора енергије;
- успјешност поштовања и уклапања заштићених споменика културе и коришћење потенцијала амбијенталних вриједности.

13. Права и обавезе инвеститора и учесника

Аутор конкурсног рада је учесник који је израдио конкурсни рад и тиме под својим именом објавио ауторско дјело чином предаје на конкурс. Ауторски тим чине потписници конкурсног рада, коаутори, и тиме носиоци свих заједничких ауторских права.

Предајом конкурсног рада аутори (ауторски тим) уступа пренос свих имовинских права аутора Расписивачу уколико је предметни рад награђен или откупљен.

Награђени и откупљени радови могу се користити у цјелини или у дијеловима и кроз израду планске и техничке документације биће прилагођени ситуацији на терену тј. просторним и техничким могућностима и ограничењима.

Расписивач нема обавезу ангажовања аутора као вршиоца израде планске и техничке документације.

Уколико је потребно и уколико постоји обострани интерес, Расписивач може консултовати ауторе награђених и откупљених радова током даље разраде пројекта а аутори ће пружати консултантске услуге у потребној мјери. Сваку евентуалну сарадњу стране ће регулисати посебним уговором.

Требиње, октобар 2014. године